

Naturvernforbundet
Tromsø og omegn

avdeling
Troms

NJFF
Troms

Naturvernforbundet Troms
Romssa luonddugáhttenlihttu

Balsfjord kommune v/

Politikere og administrasjon

Tromsø, 25.05.2025

Dette brevet sendes på vegne av Birdlife Troms, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Naturvernforbundet Troms, Nordnorsk Botanisk Forening, Midt-Troms Naturlag, Balsfjord JFF, Naturvernforbundet Tromsø og Omegn.

Innspill vindkraft i Balsfjord

Kommunestyrets behandling av planinitiativ 2 juni

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjonene i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i Troms fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslivsorganisasjonene med sitt virke i regionen. I denne saken har vi også samarbeidet med lokallagene Naturvernforbundet Tromsø og Omegn samt Balsfjord JFF.

Innhold

Sammendrag	2
Natur og vindkraft i Balsfjord	3
Fugl	3
Konsekvensene for fugler ved vindkraftutbygging.....	4
Artsmangfold	4
Naturmangfold – naturtyper, planter og moser	5
Friluftsliv og landskap	6
Reinbeite og beiteområder	7

Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner
troms@fnf-nett.no | Postboks 4554 Giæverbukta 9240 Tromsø
951 75 403 | organisasjonsnummer 996 197 786
www.fnf-nett.no/troms

Flere veier til en bærekraftig fremtid	7
Å verdsette naturen riktig er viktig for å løse naturkrisen: Her får du en rask innføring i ti hovedbudskap fra Naturpanelets rapport om naturverdier og verdsetting av natur:	8
Ulike typer forurensning	8
Avsluttende kommentar	8
Vedlegg	9

Sammendrag

- **Vi mener kunnskapsgrunnlaget som foreligger om konsekvensene for naturmangfold, friluftsliv, beitenæring, landskap og reindrift – samt fremtidige behov hos forsvaret er tilstrekkelig for å vurdere om det er grunnlag for å gå videre med planforslaget.** Vi mener en konsekvensutredning i denne saken ikke er nødvendig for å vurdere konsekvensene av en slik utbygging for interessene som blir berørt.
- Vi ber politikerne i Balsfjord kommune om å sette natur, friluftsliv, landskap, beitedyr, reindrift og samlet belastning i området først og takke nei til vindkraft i området. **Kommunen bør da bruke sin mulighet etter plan og bygningsloven til tidlig avslag i forhold til dette planforslaget.**
- Fosen-saken var viktig for å belyse effektene av vindkraft i områder der reindriften er presset på areal. Forsvaret, Protect Sapmi og reindriften i området selv er helt tydelige på at minimumsbeitet er presset (vinterbeite) **og det fremstår tydelig at utbygging av vindkraft på fjellet ikke er forenelig med reindrift.** Noe som kan medføre brudd på menneskerettighetene.
- Uttalelse fra statsforvalter i forbindelse med målemast-søknaden viser til en **rekke truede arter og naturtyper som registrert i området samt kalkrik jord som indikerer stort arts mangfold**, de har også rettet opp i unøyaktige opplysninger om utstrekningen til disse hvor det er kalkrik jord osv.
- Det er dokumentert at området og kommunen har et rikt fugleliv og inngår i et IBA område for fugl. Det er også vel kjent at området har mange fuglearter som hekker og bruker området- herunder også rype. I tillegg finnes arealkrevende arter som jerv og gaupe.
- **Friluftslivet** i området og i det statlig sikra friluftsområdet like ved er i særklasse med turstier, jakt og fiskeområdet. Det er også et fjell man går i når det ellers er mye skredfare.
- **Vi er også kjent med øvrige beitebrukere i området og håper lokal matproduksjon fortsatt er en prioritet hos kommunen.**
- **Vi trenger en offentlig samtale om hvordan natur og klimakrisen sammen kan løses- fortrinnsvis en som ikke medfører stadig nedbygging av sårbare og verdifulle naturområder.** ¹

Forum for natur og friluftsliv Troms (heretter FNF Troms) vil oppfordre Balsfjord kommunestyre til å ta si nei til oppstart av planprosess med det formål å omregulere Strupfjellet – Omasvarri fra LNFR

¹ <https://www.nrk.no/vestland/ny-rapport -noreg-mister-villmark-i-storre-tempo-1.16864116>

område til industriformål/areal for vindkraft. Vi mener det **allerede nå foreligger et svært tydelig kunnskapsgrunnlag** på at tunge hensyn for kommunen som planmyndighet i forhold til vektige interesser som reindrift, beitebruk, friluftsliv, landskap, naturmangfold og samlet belastning tilsier at området ikke egner seg for vindkraft.

Vindkraftetableringer løftes frem som en løsning på klimakrisen og mer kraft til såkalt grønn industri samtidig som vi trenger **vinn-vinn løsninger**. Løsninger som er gode for **natur og klima. Industri på Strupfjellet er ikke vinn-vinn**. Å fortsette nedbyggingen av naturen vår, leveområder for dyr og fugler, friluftsområder, beiteområder og landskapene vi skal leve i kan ikke være riktig vei å gå.²

Natur og vindkraft i Balsfjord

I vindkraftsaker trekkes det ofte frem at det kun er noen få prosent av arealet som blir nedbygget, men fragmenteringen av leveområder for dyr og planter, endringen fra et inngrepsfritt område til industriområde (med veier, skjæringer og turbiner), ulike påvirkninger fra støy, lys og øvrig forurensning med mer påvirker **både der turbinene står, innimellom og i et større influensområde langt utenfor selve planområdet- alt etter hvilke verdier og arter man måler etter. For naturen er ikke industriområder vinn-vinn og i møte med klimaendringene trenger vi å ta særlig hensyn til vår sårbare arktiske natur.**³ Vi håper kommunestyret i Balsfjord vil gi naturverdiene , eksisterende næringer og friluftslivsområdene en sjanse og takke nei til vindkraft.

Fugl

Balsfjorden som system er et IBA-område (Important Bird Areas)⁴, og ikke minst er det et Ramsar-område⁵ med tre naturreservater, deriblant Sørkjosleira som ligger nærmest det foreslåtte anlegget (<https://faktaark.naturbase.no/?id=VM00000001>).

Polarsnipa er en karakterart i dette systemet under trekket, og ettersom denne ikke hekker i Norge er den heller ikke på rødlista, men vi har også et globalt ansvar for fuglene og denne arten er lista som NT på IUCN sin rødliste (NT globalt i global målestokk). I tillegg til alle vaderne som suser forbi, er det viktig å ikke glemme at Balsfjordsystemet også huser mange fugler vinterstid (rødlista), blant annet ærfugl (VU), havelle (NT), svartand (VU) og sjørre (VU) for å nevne noen. Vi anbefaler videre vedlagt presentasjon v/ Karl Birger Strann (Midt-Troms Naturlag)⁶

- **Vi er svært bekymret for at etablering av vindkraftverk i Balsfjord skal påvirke trekket og det er et forhold det er svært vanskelig å utrede godt nok på- med andre ord bør et føre-var perspektiv være utgangspunktet.**⁷ "Flaskehalsene" for trekkende fugler ved våtmark og kyst, og steder der topografien gjør at fuglene trekker konsentrert, er steder der vindkraft kan gjøre spesielt mye skade.⁸

² <https://ipbes.net/events/ipbes-ipcc-co-sponsored-workshop-biodiversity-and-climate-change>

³ <https://coat.no/Hjem/Aktiviteter/hva-gjor-klimaendringene-med-naturen-i-nord> og her:

⁴ <https://www.birdlife.no/prosjekter/iba/>

⁵ <https://kartkatalog.miljodirektoratet.no/Dataset/Details/1026>

⁶ Presentasjonen «**Balsfjord våtmarkssystem. En internasjonal perle midt iblant oss**» er tilgjengelig i Powerpoint og i opptak her: <https://fnf-nett.no/troms/natur-i-nord-konferanse-og-workshop-vassdrag-og-elvedelta-25-26-november-2024/>

⁷ <https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft-paa-land/kunnskapsgrunnlag-om-virkninger-av-vindkraft-paa-land/fugl/>

⁸ <https://www.birdlife.no/naturforvaltning/nyheter/?id=3521>

- **I tillegg er vi svært bekymret for de fuglene som hekker og har sitt habitat på Strupfjellet- som kjent er en rekke fuglearter under sterkt press.** For eksempel: Langvatnet er en kjent hekkelokalitet for horndykker og bestanden av horndykkeren i Nord-Norge har stupt siden 2001, med en reduksjon på hele 90 %(!!!) fra 2001 til 2020.⁹ Mao, her må vi ta vare på de parene som er igjen! Det er også et **fuglereservat** ved Sagelvvatnet nært Strupfjellet som Balsfjord JFF har meldt inn som en bekymring: <https://faktaark.naturbase.no/?id=VV00000228>
- **Vi registrerer også at det er data på at det er observert sensitive arter i området-** arter der informasjon om sted og utbredelse er **unntatt offentlighet for å beskytte dem**. Vi kjenner ikke til om dette er fugl, men det kan være det eller en annen art som trenger habitatet.
- **Hva vil skje med rypebestandene på Strupfjellet?** *Under forskningsprosjektene i Smøla vindkraftverk, er lirype den arten det ble funnet flest kollisjonsdrepte individer av. De fleste kolliderte på vinteren og våren.¹⁰ For fjellrype er det ikke gjort noen effektstudier i Norge, men det gjennomføres etterundersøkelser fra og med 2021 i områder med fjellrypebestand, som kan gi kunnskap om fjellrype (Guleslettene vindkraftverk fra 2021 og Kvitfjell vindkraftverk fra 2022). Inntil videre bør man ta høyde for at virkninger for lirype også er gjeldende for fjellrype.¹¹*

Konsekvensene for fugler ved vindkraftutbygging¹²

- **Kollisjonsrisiko:** Fugler med nedsatt evne til manøvrering og fugler som bruker mye tid i lufta i visse høyder, er spesielt utsatt for kollisjoner. Ørner, våker, ryper, enkelte type sjøfugler (bl.a. måker) er regnet som utsatt for kollisjoner. Økt dødelighet fører til bestandsreduksjon, særlig for arter som formerer seg sent og får få avkom, og/eller som har andre utfordringer knyttet til bestandsutviklingen.
- **Forstyrrelser og forringelse av leveområder:** Direkte forringelse er for eksempel inngrep i skog, våtmark og andre arealbeslag. De indirekte følgene for enkelte arter kan være færre tilgjengelige byttedyr, unnvikelse som følge av de tekniske inngrepene, mer fallvilt som påvirker tilstedeværelsen av rovvilt m.m.
- **Barriere-effekter for trekkende og næringssøkende fugler:** Slike barriere-effekter kan føre til at fugler på næringssøk på trekk må fly lengre og være lengre borte fra unger, eller at trekkveier blir forlenget.

Artsmangfold

Det er lite kartlagt på Strupfjellet- Omasvarri, men det vi allerede vet tyder på et fjellparti med store naturverdier- noe som samsvarer godt med observasjoner fra blant annet medlemmer i Midt-Troms Naturlag som kjenner godt til området. Statsforvalteren i Troms og Finnmark har skrevet innspill til

⁹ <https://brage.nina.no/nina-xmlui/bitstream/handle/11250/2689803/ninarapport1916.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

¹⁰ <https://www.nve.no/energi/energisystem/vindkraft-paa-land/kunnskapsgrunnlag-om-virkninger-av-vindkraft-paa-land/fugl/>

¹¹ Ibid. Kommentar: **det er åpenbart behov for flere undersøkelser- over tid og flere områder for fjellrype.**

¹² <https://www.birdlife.no/naturforvaltning/nyheter/?id=3521>

dispensasjonssaken om målemastene som ønskes satt opp på de to toppene av Troms Kraft. I uttalelsen kan vi blant annet lese¹³:

Naturmangfold – naturtyper, planter og moser

Vi har lest uttalelsen fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark i forbindelse med søknad om dispensasjon for å sette opp målemaster på Strupfjellet. Vi vil gjengi litt av denne uttalelsen da den belyser naturverdiene i det foreslåtte planområdet:

Statsforvalter gir for det første en korrigering av beskrivelsen i søknaden knyttet til naturmangfold:

*«Søker har gjort en vurdering av naturmangfoldet i tiltaksområdene. **Vi har merknader til denne vurderingen.** Det er beskrevet at berggrunnen i hovedsak består av glimmergneis og glimmerskifer, med innslag av marmor og kvartsitt. Det sies videre at dette er bergarter som er kalkholdige og lett forvitrer, noe som gir stort potensiale for sjeldne og truede plantearter. **Dette gjelder altså ikke bare for marmor-områdene (mørk blå), men også for områdene med kalkglimmerskifer (lys blå), og til dels også områdene med granatglimmerskifer (grønne), som vist ved figur 1.** Store deler av er lyseblå og blå felter, som viser at dette er et svært kalkrike og kalkrike områder, med unntak av de vestligste områdene, der det er mer gneis.»¹⁴*

Statsforvalter gir også en vurdering av om hvorvidt det er registrert truede arter m. m i nærheten av målemastene (som også er midt i planområdet slik vi forstår det):

*«Registreringer i Artskart, viser at fjellene huser en rekke trua og nær trua arter, spesielt innenfor artsgruppene planter og moser. Flere av de trua og nær trua planteartene er ansvarsarter¹⁵. Vi er derfor uenige i at det ikke er registrert nær trua eller trua arter i nærområdet til de omsøkte mastene. Det er i Norconsults rapport beskrevet at nærmeste registrering av nær trua plantearter er over én kilometer fra foreslått masteplassering. **Artskart viser derimot at det er registrert om lag 27 rødlistede planter og moser innenfor en radius på 1 km fra Lulit Omasvárri, dersom en inkluderer eldre registreringer.** Sju av disse er de trua plantene lapprose, kantlyng, smalstarr, dubbestarr, brannmyrklegg, svartbakkestjerne og snøarve. Resterende er nær trua planter og moser, eksempelvis skjeggstarr (NT) og sibirkoll (NT). **Flere av disse, deriblant lapprose og kantlyng er trua ansvarsarter. I tillegg er flere av artene regionalt sjeldne.»***

Statsforvalter sier videre dette om sannsynligheten for verdifull natur i nærheten av målemastene (og følgelig også i området vindkraftverket er planlagt):

«Det er etter vår vurdering stor sannsynlighet for forekomst av trua, nær trua og andre viktige karplanter, moser og naturtyper innenfor foreslåtte lokaliteter.»

Forum for natur og friluftsliv Troms er svært bekymret over at det planlegges industri i et slikt området og mener det kan legges til grunn følgende premisser i saken:

- FNF Troms leser denne informasjonen kombinert med lokal kunnskap vi er gjort kjent med at det etter all sannsynlighet er svært verdifull natur i området der vindkraftverket er foreslått:

¹³ Se vedlagt uttalelse nederst i dette dokumentet.

¹⁴ Vår utheving.

¹⁵ Om ansvarsarter- vårt tillegg:

<https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/fordypning/ansvarsarterrodlisteroeuropeiskperspektiv>

- Det hører også med til saksbildet at INON-området blir påvirket og **vi ender med mindre villmarkspreget natur**. Dette er uforståelig når offentlige rapporter understreker at intakt natur er en suksessfaktor i møte med klimaendringene som vil ramme oss i nord ekstra hardt. ¹⁶
- Vi er også kjent med at det finnes rovdyr som jerv og gaupe i området- arter som trenger store og sammenhengende områder å leve i.

Friluftsliv og landskap

Strupfjellet er et viktig friluftsområde, det er nært og tilgjengelig med vakker natur og landskap. Dette området ha stor verdi for folk- både tilreisende og ikke minst for lokalbefolkningen. **Det er en jevn og allsidig bruk, det fiskes, jaktes og fotturer er populært.** Det er flotte landskapsopplevelser i området og det er turstier som brukes både sommer og vinter (ski). **Området er verdisatt og kartlagt av Ishavskysten friluftsråd i tråd med nasjonal veileder:**

<https://faktaark.naturbase.no/?id=FK00046087>

- Vi har gjennom lokal kunnskap også fått informasjon om at Strupfjellet er et av få fjellområder som er trygt å gå i når det er skredfare (som inntreffer ofte i Troms). Dette er en faktor vi ikke kan se står noe om i friluftskartleggingen, men som betyr noe når det gjelder hva fjellet betyr for friluftslivsinteressene!
- Det uttrykkes stor bekymring for hva et vindkraftverk vil bety for alle friluftslivsaktivitetene som i dag er en del av hverdagslivet for mange og innbefatter naturglede, matauk og bolyst.

Juksavatn statlig sikra friluftsområde

Friluftsområdet omfatter området rundt Juksavatnet (Svanevatnet) og området mellom Juksavatnet og Andorvatnet, ca.1,5 mil fra Storsteinnnes sentrum. **Vannene er svært sentrale.** Svært vekslende landskaps-og skogbilde med kulturmark, lauvskog, åpen naturlig furuskog og planter med gran og furu,myrområder, fjellbjørkeskog og snaufjell. Fjellbjørkeskog dominerer. Sangsvaner hekker ved Juksavatnet. Familievennlig område. Godt tilrettelagt for funksjonshemmede. **Villmarkspreget over mot Andorvatnet. Fint jaktområde både for småvilt og storvilt.**

- Brukes mye av skole, barnehager, pensjonister og barnefamilier, en titt på kartet tilsier at dette statlig sikrede friluftsområdet ikke lenger vil ha de samme verdiene om det kommer et vindkraftverk på det tilstøtende fjellpartiet.
<https://faktaark.naturbase.no/?id=FS00000381>

¹⁶ <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/klima/for-myndigheter/klimatilpasning/veiledning-til-statlige-planretningslinjer-for-klimatilpasning/vurdere-naturbaserte-losninger/>

Reinbeite og beiteområder

Vi kjenner til at planområdet brukes til beite av både reindrift og sau (utmarksbeite). Fosen- saken er vel kjent, og det er svært mye som tyder på at det for reindriften i området er snakk om et såkalt minimumsbeite vinterstid. Dette betyr slik vi forstår det at deres rett til kulturutøvelse kan være truet ved en utbygging av vindkraft. Når vi leser innspillet fra reindriftnæringen er de svært tydelige på at en utbygging vil medføre alvorlige følger for deres drift- også i lys av samlet belastning. I tillegg leser vi i mulighetsstudien fra Troms Kraft at forsvaret viser til at reindriften i området er hardt presset allerede og at forsvaret i fremtiden trolig vil ha behov for ytterligere arealer i lys av beredskapsbehov i en mer urolig verden. I tillegg vises det til at forsvaret selv ser et vindkraftverk som hindring for sine fremtidige behov.¹⁷

- **I denne saken har natur og friluftslivsinteressene sammenfallende interesser med reindriften og beitebrukere i området. Vi støtter at det skal være mulig å drive matproduksjon og kulturutøvelse som del av naturbaserte næringer i nord. Vi har også et verdigrunnlag som tilsier at menneskerettigheter -ref. Fosen-saken skal respekteres og at det synes som at det er sannsynlig at reindriften i området står i fare for å bli utsatt for et brudd på disse rettighetene.**

Flere veier til en bærekraftig fremtid

Bekjempelse av klimakrisen og bygging av ny såkalt grønn industri skal være løsningen på de utfordringene vi står i, men slik vi ser det tas det for lite hensyn til naturkrisen og naturverdiene i de løsningene som foreslås. FNF Troms deltok på et interessant arrangement i kjølvannet av «Mer av alt raskere» meldingen som danner grunnlaget for mye av energipolitikken som føres i dag og vi merket oss dette sitatet:

«I sum er Energikommisjonen altså sterkt preget av sitt mandat. Hvis utgangspunktet er at vi både skal nå klimamålene våre og det samtidig skal være en betydelig industrireising av ny kraftkrevende industri, så blir konklusjonen at det må bygges ut dramatisk mye kraft uansett hva de økonomiske

¹⁷ <https://www.tromskraft.no/files/Utvikling/Kommunerapport-Balsfjord-final.pdf>

kostnadene måtte være eller hvilke miljømessige skadevirkninger dette måtte ha. Det er derfor viktig at departementet i oppfølgingen av kommisjonen sin rapport styrker sitt forskningsbaserte kunnskapsgrunnlag.» (Universitetet i Bergen)

Dette mener vi at vi kan se allerede nå og at prosjekter som Strupfjellet forteller oss at naturverdier, kulturelle verdier, rekreasjonelle verdier og relasjonelle verdier betyr lite i måten vi planlegger for fremtiden på. Dette medfører også at vi trolig ikke kommer til å finne de beste løsningene for natur OG klimakrisen siden den forutsetter at vi også klarer å ta vare på et mangfold av verdier:

Å verdsette naturen riktig er viktig for å løse naturkrisen: Her får du en rask innføring i ti hovedbudskap fra Naturpanelets rapport om naturverdier og verdsetting av natur:

- **Hovedbudskap 1:** *Hovedårsaken til den globale naturkrisen er måten vi verdsetter naturen på i politiske og økonomiske beslutninger. Dermed er også nøkkelen til å løse naturkrisen tett koblet til verdsetting av naturens verdier.*
- **Hovedbudskap 2:** *Til tross for det store mangfoldet av verdier vi får fra naturen, inkluderer de fleste beslutningsprosesser kun et smalt sett med verdier. Det går på bekostning av både naturen, samfunnet og framtidige generasjoner. Beslutningsprosessene ignorerer ofte verdier for urfolk og lokalsamfunn.*

Les mer her: <https://storymaps.arcgis.com/stories/1802025cc5b544e6a88528fe773d6753>

Vi håper Balsfjord kommune legger mest vekt på alle de verdiene som allerede er godt kjent for Strupfjellet og lar disse verdiene danne grunnlag for fremtidens løsninger som hjelper både klima og natur.

Ulike typer forurensning

Balsfjord JFF har uttrykt en klar bekymring for ulike typer forurensning. De fleste kjenner til utfordringene som har oppstått på Kvaløya og Buvika i forbindelse med forurensning av drikkevannet. Det er mange vann og vannforekomster i fjellsystemet og forurensning av disse vil bety noe for både dyr og mennesker som benytter seg av disse. Støy og lysforurensning vil også virke negativt for friluftsliv og dyreliv. Mikroplast er et tema mange er opptatt av og vi skulle ønske det var et bedre kunnskapsgrunnlag enn det som foreligger nå (en rapport med usikker relevans og egenrapportering fra næringen selv i smalt omfang) og helst et kunnskapsgrunnlag som sier noe om effekten av slik forurensning i fjellområder (i dag har vi mest erfaring fra for eksempel bildekk langs veier og annen infrastruktur).

Avsluttende kommentar

Vi har forståelse for at det kan være krevende å ta beslutninger i slike saker og at det er et ønske om å søke enda mer kunnskap. Tidlig avslag er en mulighet etter plan og bygningsloven som vi mener er relevant i denne saken. Slikt avslag er ment for å spare tid og ressurser hvis det er åpenbart at planforslaget ikke vil bli vedtatt. **Hensynene og interessene som man i så fall vil si ja til omfatter friluftsliv, landskap, artsmangfold, reindrift, beitebruk og forsvarsinteresser.**

Vedlegg

Vedlagt foto fra området og uttalelse fra statsforvalter i Troms og Finnmark.

Omasvarri øst sett fra Langtjørna ved Fjellfroskvannet- denne utsikten med tilhørende verdier for natur, friluftsliv og beiteområder kan kommunestyret i Balsfjord beholde for ettertiden!

Foto: Berit Oskal-Somby, reindriftsutøver.

Chratichneumon rufifrons – ikke mange registreringer i Troms. Fotoet er tatt på Strupfjellet av Jan Inge Karlsen. En del av naturmangfoldet på fjellet.

Mer om arten her:

<https://artskart.artsdatabanken.no/#map/828360,7581358/4/background/greyMap/filter/%7B%22TaxonIds%22%3A%5B74041%5D%2C%22IncludeSubTaxonIds%22%3Atrue%2C%22Found%22%3A%5B2%5D%2C%22NotRecovered%22%3A%5B2%5D%2C%22Blocked%22%3A%5B2%5D%2C%22Style%22%3A1%7D> (Artsdatabanken).

Prikkfjærmøll - 1 av 5 registreringer i Troms. Fotoet er tatt av Jan Inge Karlsen på Strupfjellet, en del av naturmangfoldet i området.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Troms

Christine Myrseth
Koordinator
FNF Troms

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

Vår dato:

07.05.2025

Vår referanse

2025/3773

Deres dato:

04.04.2025

Deres referanse

2025/645

Balsfjord kommune
Rådhusgata 11
9050 STORSTEINNES

Telefonnummer til saksbehandler

Anne Randa, +4777642082

Uttalelse - dispensasjon - Balsfjord 38/1, 43/185 og 38/4, 38/8 - Davit Omasvårri og Lulit Omasvårri - etablering av vindmålestasjoner

Vi viser til søknad om dispensasjon fra arealformål LNFR for oppføring av vindmålemaster på henholdsvis Davit Omasvårri og Lulit Omasvårri, mottatt 04.04.25.

Statsforvalteren i Troms og Finnmark skal gis anledning til å uttale seg til søknader som dispensasjoner fra planer, plankrav samt plan- og bygningslovens § 1-8, dersom dispensasjonen kan påvirke sektorinteressene vi er satt til å ivareta.

Vi har gjennomgått kommunens foreløpige vurdering av saken. I denne saken vurderer vi at det er vårt sektoransvar for reindrift, friluftsliv og miljø som berøres.

Reindrift

I distriktsplanen nevner reinbeitedistrikt Meavki/Stuoranjarga orohat Mauken/Tromsdalen at de har et gjerdeanlegg mellom Davit Omasvårri og Lulit Omasvårri, i Strupskaret. Statsforvalteren er ikke kjent med om gjerdet er i bruk pr. d.d. og hvorvidt det brukes til merking, skilling og/eller til å ta ut slakt. Dette må tas i direkte dialog med distriktet. I tilgjengelige kart er det vist flyttleier som fører inn i området, og som går forbi området. Det er også en trekklei for rein mellom de to fjellene.

Distriktet benytter området som tidlig vinterbeite. Vindmålemaster på henholdsvis Davit Omasvårri og Lulit Omasvårri vil medføre økte inngrep i minimumsbeite for rein i distriktet. Det vil primært være oppføring av mastene som kan bli problematisk for reindriften. Vi har ikke kunnskap til å kunne si noe om eventuell unnvikelseeffekt fra slike installasjoner når de først er oppført.

Oppføring bør legges til perioder hvor rein ikke er i området. Kontinuerlig dialog med reinbeitedistriktet vil være nødvendig. Både når det skal fraktes utstyr med helikopter og når det skal gjennomføres tilsyn. For å sikre forutsigbarhet foreslås det at tiltakshaver utformer en vedlikeholds- og/eller tilsynsplan for mastene i samråd med reindriften.

Tiltakenes separate, og samlede innvirkning på reindriftsinteressene i området, må tydelig framkomme i kommunens saksutredning. Mangelfull vurdering av tiltakets innvirkning på reindriften vil kunne medføre at Statsforvalteren påklager vedtaket.

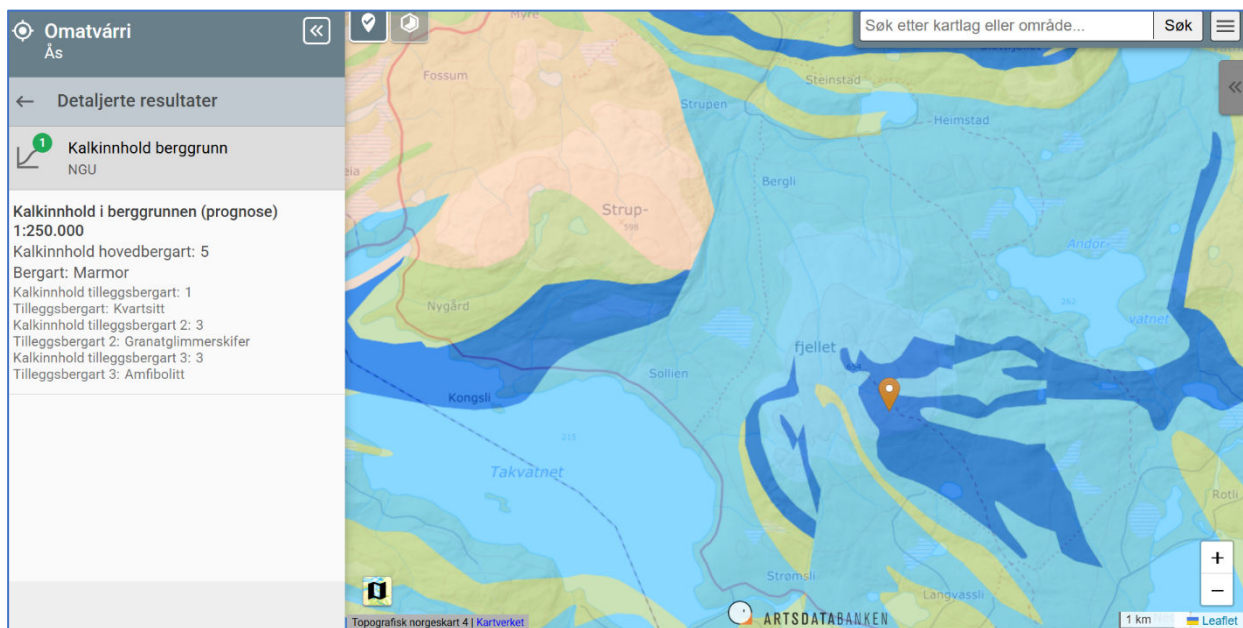
Artsforvaltning

Naturmangfold – naturtyper, planter og moser

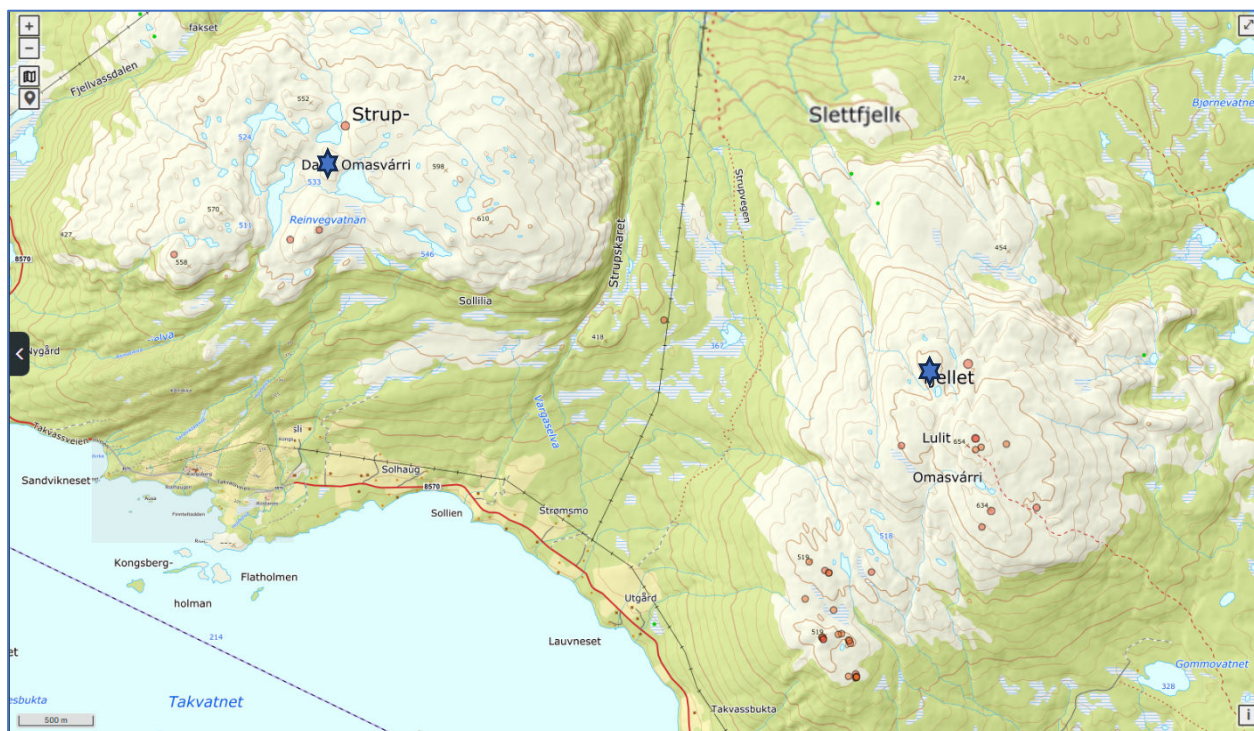
Søker har gjort en vurdering av naturmangfoldet i tiltaksområdene. Vi har merknader til denne vurderingen. Det er beskrevet at berggrunnen i hovedsak består av glimmergneis og glimmerskifer, med innslag av marmor og kvartsitt. Det sies videre at dette er bergarter som er kalkholdige og lett forvitrer, noe som gir stort potensiale for sjeldne og truede plantearter. Dette gjelder altså ikke bare for marmor-områdene (mørk blå), men også for områdene med kalkglimmerskifer (lys blå), og til dels også områdene med granatglimmerskifer (grønne), som vist ved figur 1. Store deler av er lyseblå og blå felter, som viser at dette er et svært kalkrike og kalkrike områder, med unntak av de vestligste områdene, der det er mer gneis.

I området der det første tiltaket er søkt plassert, ved Davit Omasvárri, er det amfibolitt i berggrunnen eller kalktrinn 3, som er et intermediært kalknivå. Berggrunnen ved tiltaksområdet ved Lulit Omasvárri veksler mellom marmor og kalkglimmerskifer, som er kalkrik/svært kalkrik berggrunn. Området har vært gjenstand for botaniske undersøkelser fra slutten av 1800-tallet, men er likevel ikke godt kartlagt, spesielt ikke i nyere tid. Det er ikke kartlagt naturtyper der mastene er tenkt plassert, og det er heller ikke gjort noen systematiske kartlegginger av arter, som karplanter, insekter eller moser, til tross for den kalkrike berggrunnen.

Registreringer i Artskart, viser at fjellene huser en rekke trua og nær trua arter, spesielt innenfor artsgruppene planter og moser. Flere av de trua og nær trua planteartene er ansvarsarter. Vi er derfor uenige i at det ikke er registrert nær trua eller trua arter i nærområdet til de omsøkte mastene. Det er i Norconsults rapport beskrevet at nærmeste registrering av nær trua plantearter er over én kilometer fra foreslått masteplassering. Artskart viser derimot at det er registrert om lag 27 rødlistede planter og moser innenfor en radius på 1 km fra Lulit Omasvárri, dersom en inkluderer eldre registreringer. Sju av disse er de trua plantene lapprose, kantlyng, smalstarr, dubbestarr, brannmyrklegg, svartbakkestjerne og snøarve. Resterende er nær trua planter og moser, eksempelvis skjeggstarr (NT) og sibirkoll (NT). Flere av disse, deriblant lapprose og kantlyng er trua ansvarsarter. I tillegg er flere av artene regionalt sjeldne.

Figur 1: Oversikt over kalkinnholdet i berggrunnen (prognose) ved Lulit Omasvárri og Davit Omasvárri i Balsfjord kommune (Økologisk grunnkart).

Figur 2: Her er et utsnitt fra Artskart som viser registrerte rødlistede karplanter og moser ved Davit Omasvárri og Lulit Omasvárri, og der plassering av omsøkte tiltak er vist med blå stjerner (06.05.2025, Artskart, Artsdatabanken).

Plantelokaliteten lengst nord på Lulit Omasvárri, ligger relativt nært foreslått plassering av mast. Lokaliteten er ikke nøyaktig, da den er av eldre dato, men viser planteregistreringer fra 1885-1939. Registreringene har stedsangivelse Østre Omasvárri o.l.

Også ved Davit Omasvárri, under 500 meter fra omsøkte lokalitet, er det registrert en rekke planteregistreringer både av nyere og eldre dato, og da 11 rødlistede plantearter, hvorav 3 av disse er

trua. Også her er det registrert lapprose (VU) og kantlyng (VU) som er trua ansvarsarter. Disse artene er kalkkrevende arter, hvilket viser at også Vestre Omasvárri er et svært kalkrikt område.

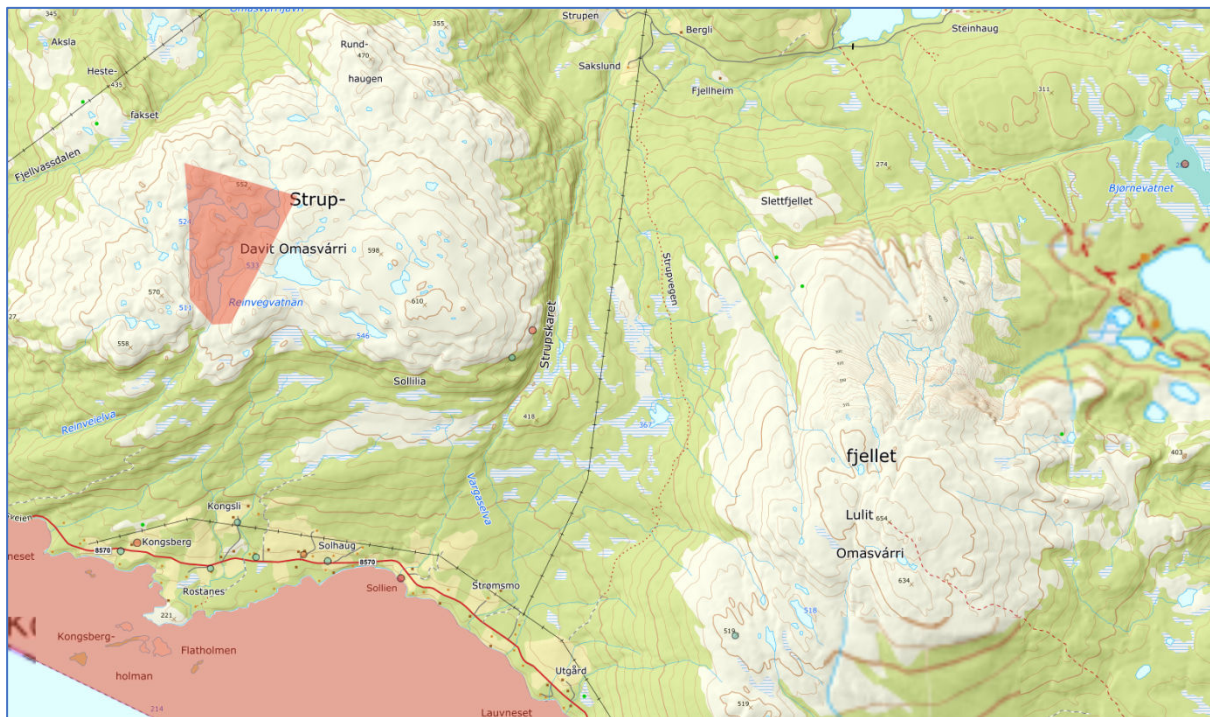
Vår vurdering er derfor at kunnskapsgrunnlaget for naturtyper, planter og moser ikke er tilstrekkelig i denne saken. Det er etter vår vurdering stor sannsynlighet for forekomst av trua, nær trua og andre viktige karplanter, moser og naturtyper innenfor foreslåtte lokaliteter.

Naturmangfold - funksjonsområder for fugl og andre arealkrevende arter

Kunnskapsgrunnlaget for fugl er lite, og vurderingene av tiltakets påvirkning på fugl og andre arealkrevende arter virker begrenset (Figur 3). Det er beskrevet at mastene vil ha fugleavisere, og at bardunene vil merkes. Det vil videre plasseres rødt flyhinderlys i toppen av masten og settes opp et strømforsyningsanlegg like ved. Det er beskrevet at det er registrert hekking av kongeørn ved Vestre Omasvárri/Davit Omasvárri, og det er sagt at tiltaket ikke er forventet å påvirke kongeørnas funksjonsområde og/eller hekkesuksess. Det er ikke sagt noe om andre observerte fuglearter i området.

Vi er kjent med at det er registrert en sensitiv art i tilknytning til Østre Omasvárri/Lulit Omasvárri. Det bør undersøkes om arten fortsatt bruker området, og hvilken påvirkning en mast her eventuelt kan ha for denne. Det er også kjent at det trekker gjess og andefugler mellom Dividalen og Sørkjosleira om våren (Midt-Troms Naturlag, pers.med). En vet ikke nøyaktig hvor disse trekker, men en mulig trekkroute er Omasvárri.

Det ligger inne eldre registreringer av trua og nær trua fuglearter, sjøorre (VU), svartand (VU), horndykker (VU) og svømmesnipe (NT) fra NINA som inkluderer hele Omasvárri. Det finnes også en opplysning i Artskart som viser at fiskemåke (VU) hekker ved Reinvegvatnene, like ved der den ene masta skal settes opp (rosa polygon, figur 3). Vi kan ikke se at det er vurdert hvordan tiltaket vil påvirke disse fugleartene, trekk, overlevelse og hekkesuksess i 10-års-perioden det søkes dispensasjon for.

Figur 3: Utsnitt fra Artskart som viser kartlagte fugl i Omasvárri-området (Artskart, Artsdatabanken). Det er i tillegg informasjon om observasjon av sensitive arter i tilknytning til området som ikke går frem av dette kartet.

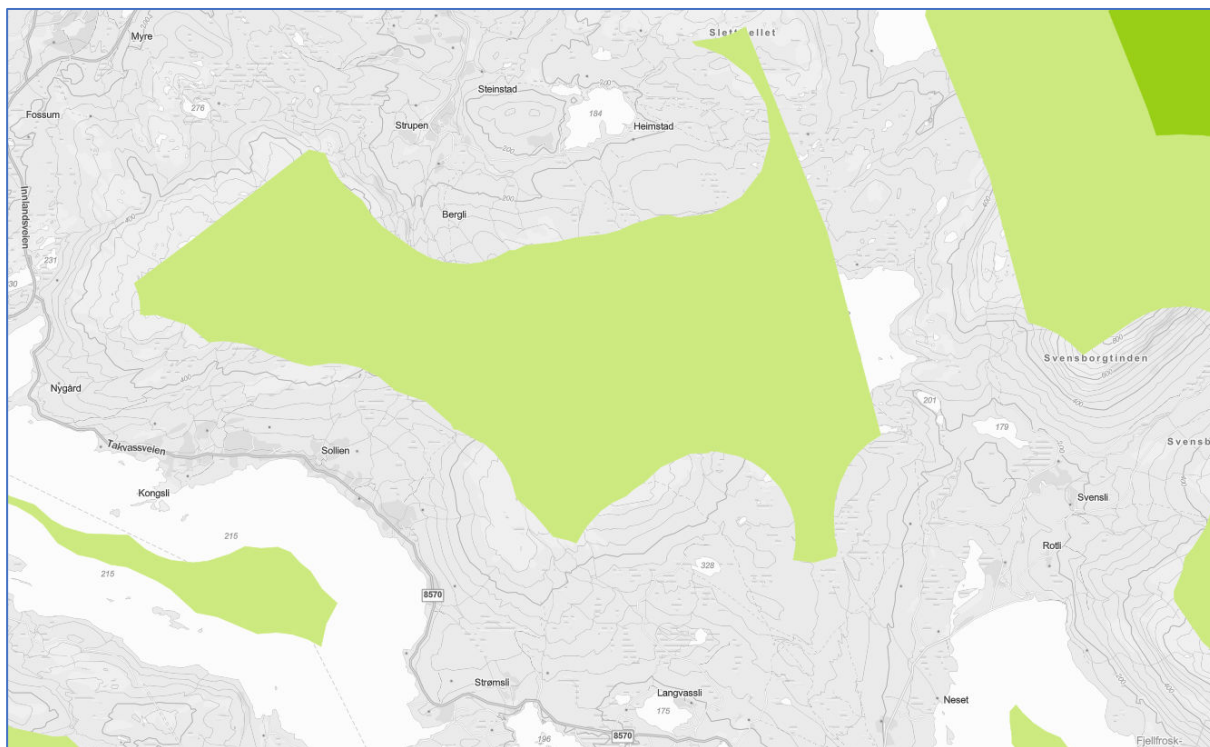
Figur 4: Utsnitt fra Artskart som viser en fuglelokalitet med trua andefugler med lite presis stedsangivelse fra 1970-tallet (NINA), og som derfor omfatter hele Omasvårrå, både Davit og Lulit Omasvårrå (Artskart, Artsdatabanken).

Figur 5: Utsnitt fra søknaden om dispensasjon som viser tiltakets beliggenhet og bardunenes utstrekning i terrenget ved Reinvevatnan (Vedlegg 10: Situasjonsplan Kart Davit Omasvårrå).

Begge tiltakene ligger innenfor inngrepsfrie områder – sone 2, dvs. mellom 1-3 km fra nærmeste tekniske inngrep. Mastene vil være 120 meter høye, bardunerte, ha påmontert vindturbin samt flyhinderlys som vil blinke/lyse rødt hele døgnet. Dette er inngripende tiltak som vil kunne ha konsekvenser for fugler og andre dyr som lever i eller trekker gjennom området, og vil redusere det inngrepsfrie området betraktelig så lenge mastene står der, eller inntil 10 år.

Figur 6: Utsnitt fra Naturbase som viser inngrepsfrie områder ved Omasvarri/Strupfjellet (Naturbase).

Vår vurdering er derfor at kunnskapsgrunnlaget fugl og andre arealkrevende arter, ikke er tilstrekkelig i denne saken. Det er etter vår vurdering stor sannsynlighet for at trua og hensynskrevende fugl samt andre arealkrevende arter, kan bli påvirket av oppsett av mastene, både i anleggsperioden og etter dette.

Landskapsestetiske forhold og friluftsliv

De omsøkte mastene er foreslått å være 120 meter høye, stå på de høyeste partiene i området, og vil slik være synlig over lange avstander. Det uberørte naturlandskapet vil i stor grad bli endret. Det er ikke vurdert eller vist noen illustrasjon av hvordan tiltaket vil påvirke landskapet på avstand, eller i silhuett. Det er et statlig sikret friluftsområde under 1 km fra tiltakets plassering på Lulit Omasvárre, kalt Juksavatnet.

I tillegg står omsøkte tiltak i områder kartlagt som viktige friluftsområder, og andre, relativt nærliggende områder, er kartlagt som svært viktige. Vi finner at disse aspektene, samt hvilke konsekvenser tiltakenes visuelle framtoning kan få for bruken av området, ikke i tilstrekkelig grad er vurdert med tanke på om fordelene ved å innvilge dispensasjon er større enn ulempene.

Statsforvalteren tilrådning

Kommunen har ikke gjort en foreløpig vurdering av om vilkårene for å gi dispensasjon når det gjelder friluftsliv, naturmangfold og landskapsestetiske hensyn, jf. pbl § 19-2 er oppfylte, og om fordelene ved å gi dispensasjon er klart større enn ulempene.

Statsforvalteren har merknader til at det dispenseres fra arealformålet som er LNFR. Vår foreløpige vurdering er at tiltakets høyde, omfang og varighet, vil tilsidesette hensynet til friluftsliv, naturmangfold og landskaps-estetiske hensyn. Kunnskapsgrunnlaget for å kunne gjøre tilstrekkelige vurderinger jf. naturmangfoldloven § 7, samt §§ 8-12, er også manglende.

Vi ber derfor om at det gjennomføres kartlegginger i felt, og at dette sendes på ny høring til Statsforvalteren, før kommunen fatter vedtak i saken. Dersom kommunen velger å innvilge søknaden uten å innhente utfyllende informasjon, vil Statsforvalteren påklage vedtaket.

Vi ber om å holdes orientert om kommunens videre behandling i saken, samt få oversendt kommunens vedtak når dette foreligger.

Ta gjerne kontakt ved spørsmål.

Med hilsen

Per Elvestad (e.f.)
assisterende justis- og kommunaldirektør

Anne Randa
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Troms fylkeskommune
Sametinget - Sámediggi

Postboks 6600
Åvjavárgeaidnu 50

9276	TROMSØ
9730	KARASJØK